

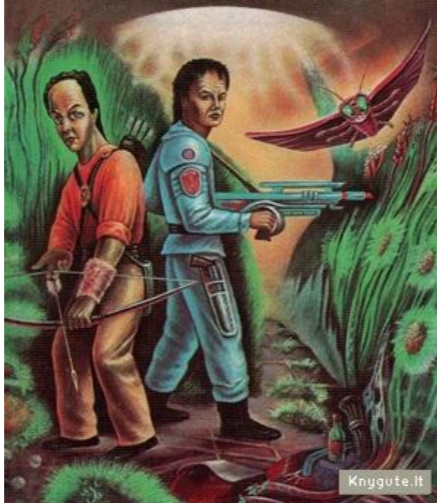
SF

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

28

Brian W. Aldiss

NON-STOP

Brian W. Aldiss
NON-STOP

Mokslinis fantastinis romanas

Leitenanto Gryno gentis buvo
beišmirštanti. Rojus Kompleinas
nutaria bėgti į Neįžengiamą
Tankmę, kurioje voliojasi Milžinų
griaučiai, medžioja siaubingi
mutantai, paslaptingi Priešakio
žmonės bei keisti Pašaliečiai...

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
28 tomas. Serija įkurta 1990m.

Brian W Aldiss - NON-STOP
London, Grafton, 1987

Copyright © by Brian W. Aldiss, 1958
Viršelis dailininko Audrio Šimakausko

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 1995
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2012

*Kam gi kitam, jei ne TEDUI
CARNELLUI, "New Worlds" ir
"Science Fantasy" leidėjui bei
"Non-stop" įkvėpėjui*

Keliauti su viltim - kur kas geriau, nei atvykti.

R.L.Stevenson

Romanistui kur kas saugiau pasirinkti tokią temą, kurią jis jaučia, nei tokią, kurią gerai išmano.

L.P.Hartley

Bendruomenė, negalinti ar nenorinti suprasti, kokią nežymią Visatos dalį ji užima, nėra išties civilizuota. Kitaip sakant, ji pasižymi kažkoku pragaištingu bruožu, dėl kurio, kad ir kaip stengtųsi, ji tampa nestabili. Šis pasakojimas ir yra apie tokią bendruomenę.

Tuo tarpu mintis, žmogaus proto vaisius, - skirtingai nei begalė mūsų Visatą kuriančių veiksnių, - niekad nebūna idealiai stabili. Ją neišvengiamai ženklina paties žmogaus trapumas, ji gali svyruoti nuo visiškos menkystės iki stulbinančios didybės. Šis pasakojimas ir yra apie tokią didingą idėją.

Minėtajai bendruomenei tai buvo daugiau nei idėja - ji tapo pačiu bendruome-

nės egzistavimo pamatu. Tačiau idėja, kaip kartais atsitinka, ilginiui pasirodė esanti klaidinga ir pražudė visą bendruomenę.

Pirma dalis

PATALPOS

1

Kaip kad radaro pasiūsta banga, atsimušusi į tolimą kliūtį, grįžta į pirminį šaltinį, taip ir pašėlęs Rojaus Kompleino širdies plakimas, regis, užpildė visą aplinkinę erdvę. Kompleinas stovėjo, ranka atsirėmęs savo kambario durų staktos, klausydamasis tūžmingo kraujo pulsavimo gyslose.

- Na, eik gi, jeigu jau eini! Sakei, kad ketini eiti!

Tarsi iš užnugario vejamas sarkazmo, nuskambėjusio spigiame Gvenos balse, Kompleinas žengė į koridorių. Net neatsigręždamas užtrenkė paskui save duris, piktai suniurzgė ir ėmė iki skausmo trinti delnus, stengdamasis susitvardyti. Toks ir buvo juodviejų su Gvena gyvenimas: be jokios priežasties nuolatos įsipliexdavo kivrčai, ir tie nesveiko pykčio protrūkliai tarsi liga ardė pačią Kompleino esybę. Vis dėlto tai niekada nebūdavo tikras įtūžis, veikiau kažkoks kitas, lipnus ir šlykštus jaus-

mas - netgi tuomet, kai visiškai nebepajėgdavo valdytis, širdies gilumoje Rojus Kompleinas žinodavo, kad netrukus sugrįš, maldaus ir žeminsis. Jo moteris buvo jam reikalinga.

Tokį ankstyvą būdravimo periodo metą korigoriuje dar buvo nedaug vyrų; kiek vėliau jų čia knibždėte knibždės, visi skubės savo reikalais. O kol kas tik keletas buvo jau susėdę ant denio ir žaidė "Šok aukštyn". Susibrukęs rankas į kišenes, Kompleinas prisiartino ir per pasišiaušusias jų gaivas paniuręs ėmė stebėti žaidimą. Tiesiog ant grindų nubraižytos kvadratinės žaidimo lentos viena kraštinė buvo dvigubai ilgesnė už atstumą tarp išskėstų vyro rankų. Ant lentos buvo pažerta gausybė figūrėlių bei kauliukų. Vienas žaidėjas pasilenkė ir stumtelėjo porą savo kubelių.

- Pereinu į Penktąjį, - niauriai triumfuodamas pareiškė jis ir, žvilgtelėjęs į Kompleiną, kaip sąmokslininkas jam mirktelėjo.

Kompleinas abejingai nusigręžė. Ne vieną kartą jis ilgam buvo visiškai įsitraukęs į šį žaidimą; žaisdavo tol, kol nuo begalinio tupėjimo nutirpdavo kojos, o apraibusios akys vos bežiūrėdavo sidabrines figūrėles. Žaidimas "Šok aukštyn" pavergdavo beveik kiekvieną Gryno genties narį - tik šitaip jie patirdavo erdvės ir

Jėgos pojūtį, kurio taip stigo realiame jų gyvenime. Bet dabar Kompleinas jau buvo išsivadavęs iš žaidimo kerų, nors, tiesą sakant, jų ilgėjosi. Neblogai būtų vėl į ką nors šitaip įsitraukti.

Susimąstęs jis žingsniavo koridoriumi, beveik nė nepastebėdamas abipus jo stūksančių durų. Žvilgsniu Kompleinas varstė kiekvieną praeivį, tarsi būtų laukęs kokio nors ženklų. Jis pastebėjo link barikadų skubantį Vantadžą, instinktyviai slepiantį sužalotą kairiąją veido pusę nuo svetimų akių. Vantadžas niekuomet nežaisdavo prie didžiosios lentos - jis stačiai negalėjo pakęsti, kad abipus jo būtų žmonių. Kodėl gi Taryba jo pasigailėjo, kada jis buvo dar vaikas? Gryno gentyje neretai pasitaikydavo apsigimusių kūdikių, ir visų jų likimas būdavo nulemtas. Vaikystėje Vantadžą pravardžiavo Kreivasnukiu - kiti vaikai stačiai užkankindavo jį nuolatinėmis patyčiomis. Tačiau užaugo jis tvirtas bei nuožmūs - užtat dabar kiti privalėjo elgtis su juo kur kas atsargiau; jei ir šaipydavosi, tai tik gerai užmaskuotomis užuominomis.

Nė pats dorai nesuvokdamas, kad beprasmiškas klaidžiojimas įgijo kažkokį tikslą, Kompleinas pasuko paskui Vantadžą barikadų

link. Čionai buvo geriausiai kambariai, skirti, žinoma, Tarybos nariams. Vienos durys atsivėrė, ir pro jas, dviejų karininkų lydimas, pasirodė pats Leitenantas Grynas. Nors jis jau buvo sulaukęs garbaus amžiaus, bet vis dar greitai užsipliekisdavo, netgi eisena liko veržli ir nervinga kaip jaunystėje. Greta išdidžiai žingsniauvo abu jo karininkai, Pačtas ir Ziliakas, už diržų užsikišę paralyžiatorius.

Dideliam Kompleino pasitenkinimui, staigus jų pasirodymas išgąsdino Vantadžą - jis sutrikęs atidavė pagarbą savo vadui. Tai buvo gėdingas judesys: Vantadžas veikiau palenkė galvą prie rankos, užuot, atvirksčiai, kilstelėjęs ranką prie galvos. Išvydęs tai, Ziliakas kreivai šyptelėjo. Pataikavimas čia buvo įprastas dalykas, tik išdidumas neleido šito pripažinti.

Patsai Kompleinas, prasilenkdamas su vadų trejetu, pasielgė taip, kaip ir visuomet: nusigręžė ir suraukė antakius. Niekas neturėjo teisės net pagalvoti, kad jis, medžiotojas, prasistes už bet kurį kitą genties narį. Mokymas bylojo: "Nė vienas žmogus nėra žemesnis už kitus, ir pagarbą dera rodyti tik tuomet, kai pats to nori".

Kompleino nuotaika gerokai pasitaisė; jis pri-

sivijo Vantadžą ir patapšnojo per kairįjį petį. Vantadžas žaibiškai atsigręžė į priešingą pusę ir nusitaikė aštrių mediniu smaigu tiesiog Kompleinui į pilvą. Jis visuomet pasižymėjo judesių vikrumu, tarsi nuolat būtų vaikščiojęs tarp apnuogintų durklų. Smaigo galas beveik lietė Kompleino bambą.

- Ramiau, gražuolėli. Ar tu visuomet šitaip sveikiniesi su draugais? - pasidomėjo Kompleinas, ranka nustumdamas smaigalį šalin.

- Aš pamaniau... Erdvės tau, medžiotojau.

- Kodėl tu ne medžioklėje? - paklausė Vantadžas nukreipdamas žvilgsnį.

- Todėl, kad einu drauge su tavim prie barikadų. Be to, mano puodai pilni, mano pareiga atlikta. Man nereikia mėsos.

Juoduėjo drauge tylėdami. Kompleinas vis stengėsi prisigretinti iš kairės, bet Vantadžas vertė niekais jo pastangas. Kompleinas ir nebuvo pernelyg įžūlus baimindamasis, kad Vantadžas gali jį pulti. Prievarta ir smurtas Patalpose buvo įprasti dalykai - šitaip gentis išlaikydavo pusiausvyrą, mat vaikų gimdavo labai daug. Bet kas gi sutiks savanoriškai mirti vien vardan simetrijos?

Netoli barikadų būriavosi daugybė žmonių.

Vantadžas sumurmėjo turįs kažkokio darbo ir pasišalino. Pasitempęs jis nužingsniavo pačiu pasieniu, jo eisena buvo ori, bet drauge kupina kažkokio kartelio.

Priešakinė barikada buvo skersai visą koridorių pastatyta medinė užtvara su varteliais. Prie jos nuolat budėjo dvejetas Sargybinių. Čionai baigėsi Patalpos ir prasidėjo hidroponinių džunglių labirintas. Tačiau pertvara buvo laikina - po tam tikro laiko ją vis perkeldavo į kitą vietą.

Gryno gentis buvo pusiau klajokliai - jie negalėjo nei užsiauginti pakankamai javų, nei susimedžioti tiek grobio, kad prasimaitintų, taigi nuolat tekdavo kraustyti iš vienos vietos į kitą. Tam tikslui priešakinė barikada būdavo perkeliama pirmyn tokiu pat atstumu būdavo patraukiamos ir galinės užtvaros, ribojančios Patalpas iš kitos puses. Kaip tik dabar ir buvo ruošiamasi mažumėlę pasistūmėti į priekį. Iš-kirstos priekyje ponikų džunglės užnugaryje kaipmat suvešėdavo. Gentis palengva skynėsi kelią begaliniais koridoriais, tarsi kirminas papuvusiame obuolyje.

Čia pat už barikadų energingai plušėjo vyrai, kirsdami aukštus ponikų stiebus, iš po peilių ašmenų tiško maistui vartojamos sultys. Nu-

pjautus stiebus krovė į kauges, stengdamiesi išsaugoti kuo daugiau syvų. Vėliau sultys bus išspaustos, o išdžiovinti stiebai supjaustyti lygiomis dalimis - juos naudodavo įvairiausiems tikslams. Visai greta švysčiojančių ašmenų darbininkai rinko ir kitas augalų dalis: lapus, skirtus vaistams, bei jaunus ūglius - iš jų gamindavo gardėsius. Surinkdavo ir sėklas; jos tiko maistui, atstodavo sagas, jas naudodavo kaip barškučius Patalpų muzikos instrumentams, panašiems į tamburinus, iš jų darydavo "Šok aukštin" žaidimo figūrėles bei žaisliukus kūdikiams - mat šie netilpdavo į godžias jų burneles.

Naikinant tankiai sužėlusius ponikus, užvis sunkiausia būdavo išrauti ploname dirvos sluoksnyje susiraizgiusias šaknis - ilgos ataugos buvo giliai įsiskverbusios į grindis, šaknys priminė tvirtai prikabinatą plieninės vielos tinklą. Įveikę šaknis, vyrai kastuvais sužerdavo juodžemį į maišus - čionai grindis dengė storas, beveik dviejų pėdų juodžemio sluoksnis, ir tai buvo aiškus ženklas, kad šios vietos dar neliestos, jokia kita gentis dar nebuvo įkėlus čionai kojos. Maišus su juodžemiu gabeno į Patalpas, o ten laisvuose plotuose ruošė naujas dirvas.

Priešais barikadą triūsė dar vienas vyrų būrelis - juos Kompleinas stebėjo itin susidomėjęs. Tai buvo Sargybiniai, kur kas aukštesnio rango žmonės nei visi likusieji. Teisę tapti Sargybiniu turėjo tikrai medžiotojai - galbūt vieną gražią dieną už ypatingus nuopelnus, arba jei lydės sėkmė, ir Kompleinas pakliūs į šį išrinktųjų luomą.

Kai tanki ponikų siena buvo iškirsta, priešais žmonių akis atsivėrė tamsios durų kiaurymės. Kambariuose už jų glūdėjo įvairiausios paslaptys, tūkstančiai keisčiausių daiktų: kai kurie jų praversdavo, kai kurie niekam netiko, kitų gi paskirties neįmanoma buvo įspėti. Kadaisė visa tai buvo Milžinų, seniai išmirusios rasės, nuosavybė. Sargybinių pareiga buvo atidaryti tuos senovinius kapus ir nuspręsti, kurie iš radinių gali praversti genčiai, žinoma, visų pirma jiems patiems. Atėjus laikui, grobis būdavo išdalijamas žmonėms arba sunaikinamas - tai priklausė nuo Tarybos užgaidų. Nemaža rastųjų daiktų Taryba paskelbdavo esant pavojingus, ir jie būdavo sudeginami.

Atidarant tas duris irgi grėsė visokie pavojai, jei ne tikri, tai bent įsivaizduojami. Patalpose sklandė gandai, kad kitos nedidelės gentys, taip pat kovojančios dėl būvio ponikų brūzgy-

nuose, atidariusios tokias duris kitąsyk tyliai išnykdavo, nepalikdamos nė pėdsako.

Dabar jau Kompleinas nebe vienas susižavėjęs stebėjo kitų darbą. Prie barikados stoviniauvo keletas moterų, kiekviena jų buvo apsupta būrelio vaikų. Jos painiojosi po kojomis vyrams, kurie nešiojo juodžemį ir nukirstus ponių stiebus. Visa aplinkui aidėjo tyliau mašalų dūzgesiu, - Patalpos niekaip nepajėgė išsivaduoti nuo vabzdžių, - jų zvimbimui antrino vaikų čiauškėjimas. Šių įprastų garsų lydimi Sargybiniai atvėrė dar vienerias duris. Akimirka stojo mirtina tyla, netgi darbininkai stabtelėjo, baimingai žvelgdami į atsivėrusią kiaurymę.

Bet kambarys visus nuvylė. Čionai nebarkšojo netgi Milžino griaučiai, kurie paprastai ir baugindavo, ir žavėdavo. Tai pasirodė esąs paprasčiausias sandėlis su ant visų sienų kabančiomis lentynomis, kurios buvo prigrūstos nedidelių maišelių, o šie - pilni įvairiaspalvių miltelių. Pora maišelių - skaisčiai geltonas ir purpurinis - šleptelėjo žemėn ir persprogo. Grindyse atsirado dvi dėmės, aukštyn siūbtelėjo du miltelių tumulai, kurie tuoj pat susimaišė į vieną margą debesį. Vaikai pašėlo spygauti iš džiaugsmo - jiems retai tepasitaisydavo išsvysti tokias sodrias spalvas....

